

Vadcsicsóka

(*Helianthus tuberosus* L. s.l., *H. decapetalus* auct. non L.)
Fészekvirágzatúak családja (*Asteraceae*)

Felismerhetőség	1,5-3 méteres hajtásmagasságot elérő, sarjtelepet képző, dekoratív növények. Leveleik gyakran kemény tapintásúak, érdekes, a nyelv virágok pártái sárga – aranyárga színűek. A <i>Helianthus</i> fajok elkülönítése több alaktani bélyeg alapján lehetséges, a pontos azonosításhoz határozókönyv használata szükséges.
Származási hely	Észak-Amerika
Bekerülésiük és elterjedésük körülményei	A termesztett csicsóka (<i>H. tuberosus</i> s.str.) említése „földi alma” néven 1664-ből származik. A vadcsicsóka (<i>H. tuberosus</i> s.l.) elvadásásának első közlése <i>H. decapetalus</i> néven, 1910-ből származik. A csicsókát tápláléknövényként, méhlegelőnek, takarmányozási célból és dísznövényként hozták be, majd kivadulhatott.
Elterjedtsége	Északi-középhegység (Zempléni-hegység, Tornai-hegység, Bükk, Börzsöny), Dunántúli-középhegység (Budai-hegység, Bakony, Balaton-vidék) Dunántúl (Vas, Zala és Baranya megye), Alföld (Kisalföld, Duna-völgy, Tisza-völgy). A termesztett csicsóka (<i>H. tuberosus</i> s.str.) és a többi évelő faj, a merevlevű napraforgó (<i>H. pauciflorus</i> Nutt., valamint a kései napraforgó (<i>H. xlaetiflorus</i> Pers.) elvadulva, szórványosan fordul elő.
Jellemzőbb élőhelyei	Fényigényes növények. A vadcsicsóka nedves élőhelyeken, természetközeli vegetációban főleg ártéri magaskórós gyomnövényzetben, míg a további évelő fajok inkább árokpartokon, bolygatott élőhelyeken gyomosítanak.
Életmenet	Az említett napraforgó-fajok évelők (a <i>H. annuus</i> egyéves), tarackokkal terjednek. A vadcsicsóka dúsan elágazó tarackjainak végén több tucat ággumó is lehet növényenként. A gumók nyár közepén képződnek, az előző évi gumók júliusra elpusztulnak. Az évelő <i>Helianthus</i> -fajok tarackjait, illetve szárgumóit a folyóvizek messzire szállíthatják. A generatív szaporodás alárendelt. A vadcsicsóka kis számban kaszatterméseket is érlel, amelyek a folyóvizekkel is terjedhetnek.
Természetvédelmi kártétele	Egyöntetű, zárt állományokat hoz létre. Gyors növekedésével szinte minden más növényfajt kiszorít; árnyékolásával, valamint növényi maradványaival a körülötte élő növények fejlődését gátolja.
Gazdasági jelentősége	A csicsókát (<i>H. tuberosus</i> s. str.) emberi táplálékul és állati takarmányként, míg a vadcsicsókát (<i>H. tuberosus</i> s.l.) és a többi évelő fajt dísznövények ültetik.
Megelőzés, védekezés	A leginkább inváziós vadcsicsókát ne ültessük! Állományai visszaszorítására évente kétszeri (június vége, augusztus vége) vagy többszöri tisztító kaszálás javasolt, ha csak egyre van lehetőség, akkor augusztusban. A vízközeli előfordulás esetén a kémiai védekezési módszerek mellőzendők. A szántóföldi területeken glifozát tartalmú gyomirtó szerek alkalmazhatók, de mechanikai védekezéssel való ötvözése javasolt.
Irodalom	Balogh L. (2006) in: Özönnyvények II., pp. 247-305.

Fotó: Balogh Lajos

Folyó menti vadcsicsóka állomány

Fotó: Balogh Lajos

A vadcsicsóka virágzata

Fotó: Balogh Lajos

A vadcsicsóka ággumói

